

De drempel wordt steeds lager

Digitaal en 3D-printen: moet u daar (nu) iets mee?

Door: Thera Adam-van Straaten

Bij innovatieve productiemethoden denken we direct aan digitaal en 3D-printen. Maar feit is dat de 3D-printer al in 1984 werd uitgevonden en digitaal printen ook al jaren mogelijk is. Vanwaar dan nu de hype? Door de opkomst van computers en het internet zijn of lijken deze productiemethoden steeds meer binnen handbereik en is er nu veel bredere aandacht dan alleen die van Iris van Herpen of Karl Lagerfeld. De kwaliteit en methodes worden beter, de kosten lager. Hierdoor kan de technologie wellicht binnen afzienbare termijn ook worden ingezet voor massaproductie. Maar wat gebeurt er als de drempel voor 3D- en digitaal printen steeds lager wordt? Betekent dit dat de consument straks zelf zijn kleding of eigen stof thuis print? Kan de ontwerper tegen dergelijk 'kopiëren' iets doen of is het ontwerp rechtevrij? En welke mogelijkheden bieden deze ontwikkelingen aan de retail?

Als een ontwerp aan bepaalde voorwaarden voldoet dan rusten daar intellectuele eigendomsrechten (IE-rechten) op. Voor een octrooirecht moet het gaan om een technische uitvinding, bij het auteursrecht moet het gaan om een werk dat het persoonlijk stempel van de maker draagt. Voor het modelrecht moet het gaan om een nieuwe vormgeving met een eigen karakter en bij een merk gaat het om de functie als herkomstaanduiding van het product. Deze rechten maken het mogelijk dat de ontwerper – of het bedrijf die de rechten op het ontwerp heeft (verkregen) – op exclusieve basis de productie en verhandeling van dat ontwerp in de hand kan nemen. Kopieert iemand het product, dan kan op grond van de betreffende IE-rechten tegen die inbreuk worden opgetreden. Maar geven deze IE-rechten ook voldoende mogelijkheden bij kopiëren met gebruik van deze nieuwe technologieën? Is er wel sprake van een kopie?

CAD-bestand

Een 3D-printer kan een ontwerp printen op basis van een zogenaamd CAD-bestand. Dit CAD-bestand zorgt ervoor

dat de 3D-printer het ontwerp laag voor laag opbouwt. Het CAD-bestand is daarmee als het ware het instructieboekje voor de 3D-printer. Een CAD-bestand wordt gemaakt door een scan van het oorspronkelijk ontwerp te maken. Op dit moment is de kwaliteit van scanners ondermaats en staan de mogelijkheden voor consumenten om zelf een ontwerp te kunnen inscannen om een CAD-bestand te maken nog in de kinderschoenen. Het gevaar zit hem dus eerder in de verhandeling, zonder toestemming van de ontwerper, van die CAD-bestanden. Koopt een consument een CAD-bestand en wordt daarmee thuis een kopie gemaakt, dan spreken we over een zogenaamde 'thuiskopie'. Het maken van een thuiskopie is in vrijwel alle gevallen toegestaan, of dat nu het kopiëren van een dvd, of het digitaal printen van een poster is. De professionele wederverkoop

van CAD-bestanden en het commercieel 3D-printen zijn daarentegen handelingen waar ons inziens wel tegen optreden kan worden. Bij de commerciële verhandeling van CAD-bestanden zou in het kader van een octrooirecht kunnen worden betoogd dat het CAD-bestand een 'wezenlijk bestanddeel' is van de uitvinding. Bij een auteursrechtelijk beschermd werk zou het CAD-bestand kunnen worden aangemerkt als een veeleenvoudiging van het origineel. In het geval van een modelrecht op de vormgeving van een product kan worden betoogd dat het CAD-bestand moet worden aangemerkt

als voortbrengsel waarin het model is verwerkt en dat valt onder het gebruik van het modelrecht. Zonder toestemming van de rechthebbende mag dat niet. Tot slot kan het CAD-bestand, voor zover dat instructies ten aanzien van het printen van merken bevat, worden beschouwd als gebruik waartegen de merkhouder bezwaar kan maken. Het resultaat van digitaal of 3D-printen, het gekopieerde werk, zal in ieder geval een inbreuk op een van de IE-rechten opleveren.

Online marktplaats

Dan blijft nog alleen de online 'marktplaats' over die de aanbieders van CAD-bestanden faciliteert om de illegale bestanden of kopieën daarvan aan te bieden. Zijn deze partijen aan te spreken? Op dit moment loopt er een zaak bij de Hoge Raad waar een soortgelijke vraag aan bod komt met betrekking tot het faciliteren van illegale downloads via Pirate Bay. Conclusies zijn daarom nu nog lastig te trekken. Wel is de verwachting dat op termijn ook voor het aanbieden van illegale CAD-bestanden een 'notice and take down'-achtige procedure het mogelijk zal maken tegen deze illegale handel op professionele marktplaatsen op te treden. Lastiger wordt het als het printen en de verhandeling van de illegale kopieën in een land plaatsvindt waar de ontwerper géén rechten heeft.

Zo zal een Nederlandse ontwerper van gebruiksvoorwerpen wel in Nederland auteursrechten kunnen invoeren, maar is het auteursrecht voor gebruiksvoorwerpen in Duitsland uitgesloten. Eenzelfde bepaling kent de Copyright Act in Amerika. Het is dus zaak om bij een waardevol ontwerp de bescherming ervan te waarborgen, ook buiten de eigen landsgrenzen. Anders wordt het vrij lastig om op te treden tegen iedere vorm van kopiëren, niet alleen tegen illegale 3D- en digitale prints. Met name het modelrecht – maar in sommige gevallen ook het merkrecht – kan voor vormgeving,

prints, winkelinrichting, verpakkingen en versieringen een waardevolle Europese of zelfs ruimere bescherming bieden. Deze rechten moeten worden geregistreerd en dienen aan bepaalde voorwaarden te voldoen. Het is raadzaam daarover bij een deskundige advies in te winnen.

Uitdaging retail

Tot slot de vraag of de retail met deze innovatieve productiemethoden iets kan. Feit is dat de retail momenteel voor grote uitdagingen staat: wordt het 'bricks' of 'clicks'? Een keuze die door velen te laat of te langzaam gemaakt wordt. Stilstaan is geen optie. Twee van de grootste mankementen in de retail zijn het gebrek aan beleving en het gemis aan personalisatie. De klant weer de winkel in krijgen is het doel en nieuwe technieken zoals 3D-printen zouden daarbij kunnen helpen. 3D-printen kan de klant een nieuwe koopbeleving geven en voor 'custom made' aankopen zorgen. Zo biedt Disneyland Florida de mogelijkheid een souvenir te kopen van een mini-figuurtje waarbij het hoofd van de klant op een Stormtrooper-/Star Wars-lijfje wordt gezet. En Neiman Marcus, een bekend Amerikaans warenhuis, biedt in samenwerking met Shapeways – een 3D-printing onderneming – 3D-geprinte customized juwelen aan. Neiman Marcus boekt de order, Shapeways print en verzendt. Binnen drie weken ontvangt de klant het kant-en-klare geheel naar eigen smaak ontworpen product. Daarmee biedt 3D-printen unieke mogelijkheden voor de retailer om klantbeleving en personalisatie naar een hoger niveau te tillen. De retailer doet er dus goed aan de trends op het gebied van nieuwe technologieën zoals 3D-printen goed te volgen. Wie weet komt u wel met een geweldig idee om de klant weer de winkel in te krijgen! ■

Kneppelhout & Korthals N.V. werd in 1979 opgericht door Jan Kneppelhout en de latere minister van Justitie, Benk Korthals. Kneppelhout is momenteel één van de weinig echt middelgrote en onafhankelijke advocatenkantoren in Rotterdam met ruim 50 advocaten en meer dan 35 ondersteunende medewerkers. Onze missie? Klanten écht verder helpen.

Feit is dat de retail momenteel voor grote uitdagingen staat